

Николай Петков

ТУК, С ГОГОЛ

София, 2019

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

Снимка на корицата © Deva Darshan

© Николай Петков, автор, 2019
© Издателство „Изток-Запад“, 2019

ISBN 978-619-01-0373-8

НИКОЛАЙ ПЕТКОВ

Тук
слон

Водещ редактор
Георги Каприв

СЪДЪРЖАНИЕ

Тайфунът Тук с Гогол (Георги Каприв)	7
Истории, разказани с една дума	11
Пъпът на Топкапъ	21
Каляска	31
Пътешествие за нула време	43
Коран-и-керим	49
Гогол-могол	63
Бау	81
„Ако се преродя след много време“	91
„Underground Airlines“, или добре дошли при мистър Бин	101
Сините плюшени тигри	113

ТАЙФУНЪТ „ТУК С ГОГОЛ“

Гогол е в тази книга заради своите във висша степен луди и фантастични истории, при което щуротиите му звучат така правдоподобно, че повече от век и половина го взимали за баща на руския реализъм. Заради това, че може да измисли такава опашката лъжа, която освен всичко друго да бъде неопровержима истина. С Гогол никога не знаеш къде ще стигнеш, което тъкмо се търси в картинката.

Повестувателят чистосърдечно изповядва, че сам е една от измислиците. Той е кръстен на рибаря, сложил пръст в раните Христови. Назован още „неверни“ и „близнак“. Наречен така, навярно за да стигне отвъд Индиите, или пък за да настоява, че освен видимата Книга, у Бога има и друга – Невидима. Вероятно роден, за да възпее тази Книга-близнак, която снизхожда по необясним и тайнствен начин. Камъче, отронено от Божията планина, вместило се на плаващата граница между Изтока и Запада, между реалното и въображаемото. Така се завихря тайфун, чието око е в Шумен, а опашката му в Индокитай: тайфунът *Тук с Гогол*.

Там питомно и диво, център и периферия са неотличими; невидима е връзката между кораба и сушата, между движението и покоя, между живота и смъртта. Затова има време за изсънуване на всички възможни сънища; сънища общоутвърдителни и общоотрицателни, сънища частноутвърдителни и частноотрицателни; сънища с логика и сънища без логика. Единственото недопустимо е животът без любов и въображение, най-вече защото ужасно уморява.

И о. Тома, и о. Николай са непоклатими в убеждението си, че животът е подражание на литературата, а хората се раждат от историите си. При това едни и същи истории се повтарят в един

и същи безпорядък, а една и съща история, разказана на различни езици, звучи различно. И човек не може да се потопи два пъти в един и същи разказ. Най-важни при това са историите, от които нищо не става. Литература се прави само от тези истории.

Всеки разказ е пътешествие – въпреки географията: там, където тя свършва. При задължително смесване на времената. В него повече от естествено шестват предисторически момичета, хора отпреди строежа на Вавилонската кула, даже от първичната човешка раса – отпреди грехопадението. Но райската идилия е под тежък въпрос, защото пътешествието е в света след него.

Както Гогол витае между Атон, Йерусалим и Оптина пустиня, появява се като привидение на няколко места едновременно, без да си харесва някое, нито някое от местата да го е харесало, така Тома е някак едновременно в Поморие, Шумен, Истанбул, Тайланд, Индонезия, Малайзия. Банкок се оказва въздушно продължение на Истанбул; Куала Лумпур се намира сякаш между къшкърите и Томбул джамия. А може пък всичко да се случва, докато стои в двора на дивядовската църква, брои котките и се пита кои от тях са сиамските и кои са дивите?

В това пространство се говори с дълбоко разбиране на непознати езици, без да е сигурно кой е родният на говорещия. Тълкуват се събития, текстове, имена от всичките четири измерения на световната култура и от всевъзможни реалности. Забърква се реално с измислено и недомислено, значимо с незначително. Забъркан съм даже аз с един влак, но не от бързите. Всичко това става в режима на Гогол, според който животът и логиката са винаги непредсказуеми. Фактичното често е без значение за логиката на разказа. Казваното или показваното обаче не по-рядко трябва да се приема в неговата буквалност.

Неведнъж като чертожник на нещата се включва дяволът: някои истории са негови, написани са с рогата му. Но Тома не се отчуждава от длъжностната си характеристика. Свещеникът в него бие камбаната, което бездруго е част от служебните му ангажименти. Той се въздържа да говори за своята религия, обратно, обилно се говори за ислям, но струи собствено християнско богословие, и то схващано в собствената му мяра: богословието е като водата; не се ли движи, бързо се заблатява.

Гледан в цялост, безпорядъкът в *Тук с Гогол* е премерен и изпънат като по конец. Затова този предговор, солидарен с невъзможността за повторно потапяне в една и съща история, се опитва да предложи на читателя още една река, подмолна на целия разказ. Той е колаж почти изцяло от цитати, но наредени в друг безпорядък. Съблазнява се да доказва как никой не може да избяга от собствените си истории. Защото „навсякъде сме тук“.

Сегашното тук е плътно изпълнено с Гогол, много плътно. Но пък самото озоваване на летището в Банкок се разпознава като командироване от Борхес. Щом има дърво на Порфирий, защо да няма и дърво на Борхес, заявява се в прав текст. Тълкувайки родословното си дърво, о. Тома установява, че е измислен от Гогол, а век и половина по-късно доизмислен и редактиран от Борхес. Разни са филизите по това дърво и те крият почти неизбежна опасност.

Не помня стана ли дума, че колкото и обилно да си говорим за „луди и фантастични истории“, измислици, че и „опасати лъжи“, нашият автор не пише за места, които не познава лично. Тайланд, Индонезия, Малайзия са земи трудно достижими, особено за някой дивядовски свещеник. Но на стената ми виси картина от тамошен художник, подарък от о. Николай след завръщането му. Ето го източника на споменатата опасност. Отец Тома открива при Аристотел настояването, че две неща не могат да бъдат мислени без нещо трето, което да ги свързва. И не го подлага на съмнение. Като знам реда на визите му, нека се готви Куба да затвори трилогията за него.

Георги Каприв

*А и кой да ти каже човек ли говори,
свиня ли грухти, или дяволът се смее...*

ГОГОЛ, из „Вечери в селцето край Диканка“